

Виховання дітей та молоді : теорія і практика : зб. наук. праць / за ред. Орести Карпенко.
Дрогобич : редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка, 2020. С.70-76

Ірина Карапузова,
Світлана Бурсова,
(Полтава, Україна)

МІНІ-МУЗЕЇ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі музейна педагогіка стає інноваційною технологією, що занурює дітей у розвивальне середовище, яке спеціально організоване в умовах закладів дошкільної освіти. У межах такої педагогіки музеї розглядаються як місце, де виховуються певні почуття і формується емоційне ставлення до історичних подій, історико-культурної спадщини, певних фактів, звичаїв, побуту і традицій свого народу тощо.

Заклади дошкільної освіти створюють різноманітні за тематикою та наповненням музеї-кімнати, міні-музеї, музеї, дотримуючись Положенням «Про музей при навчальному закладі, який перебуває у сфері управління Міністерства освіти і науки України», затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України 04.09.2006 № 640, Листом МОН від 25.07.2016 № 1/9-396 «Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах» та іншими відповідними документами.

Слід зазначити, що музеї, кімнати-музеї, міні-музеї це осередки, які є частиною розвивального освітнього простору закладів дошкільної освіти, де здійснюються екскурсії, дослідницька та самостійна діяльність дітей, проходять різні види занять. Вони створені відповідно до обраної закладом освіти та вихователями тематики і можуть містити в собі безпосередньо музейні експонати та їх короткі описи, фотоматеріали, дитячі роботи, ілюстрації, цікаву літературу тощо.

На нашу думку, саме міні-музеї здатні збагатити враженнями дошкільників як від нових і незнайомих предметів, які вони не могли бачити в оточуючому середовищі, так і від вже знайомих предметів, що дає

можливість розвивати їх пізнавальні здібності та розширювати уявлення про навколишнє.

Розширення розвивального освітнього простору ЗДО можна назвати основною метою організації міні-музеїв. Створення міні-музеїв передбачає залучення батьків та дітей до краєзнавчої, пошукової та іншої роботи; виховання національно-патріотичних почуттів, шанобливого ставлення до традиції та звичаїв українського народу; формування потреби зберігати та примножувати духовні скарби [2].

Обґрунтування особливостей музейної педагогіки у закладах дошкільної освіти знаходимо в роботах О. Класової, М. Коваль, О. Медведєва, А. Разгона, Б. Столярової, Т. Шевченко, М. Юхневича та інших. Однак методичні рекомендації щодо особливостей створення та організації діяльності міні-музеїв природничої тематики в ЗДО, не узагальнені й носять частковий характер.

Дошкільний вік це найкращий період для першого знайомства з таємничим світом музею, адже здатність помічати, спостерігати, аналізувати та міркувати, формується з самого раннього дитинства. Як відомо, вихователі в ЗДО не завжди можуть проводити екскурсії до музеїв, особливо це стосується ЗДО в сільській місцевості. Тому доцільно створювати музеї безпосередньо в закладах освіти. Проаналізувавши педагогічну та методичну літературу з цієї проблеми можна виділити такі напрями використання музеїв у роботі з дітьми дошкільного віку: 1 напрям полягає в тому, що дошкільники стають постійними відвідувачами постійнодіючих музеїв міста чи села, відповідно складеної заздалегідь програми; 2 напрям характеризується приходом музейних працівників до дітей в ЗДО (програми візитів складається заздалегідь), вони розповідають про експонати свого музею, демонструють деякі з них за можливості (або за допомогою ІКТ); 3 напрям передбачає створення в освітньому просторі ЗДО одного чи декілька міні-музеїв (тематика за вибором педагогічних працівників ЗДО) у різних вікових групах, експонати використовуються в освітньому процесі; і 4

напряма полягає у створенні в ЗДО окремого Музею або музею-кімнати, що може містити оригінальні експонати, в його приміщенні педагогічний колектив може здійснювати просвітницьку діяльність серед дітей, родин вихованців та інших бажаючих [1].

Дотримуючись четвертого напряму діяльність музею у ЗДО полягає в тому, що він входить до структури закладу, відповідає його потребам, матеріали музею систематично використовуються в освітньому процесі в різних вікових групах. Основною формою організації роботи з дітьми в музеї залашаються екскурсії, оскільки музейна експозиція і екскурсійний метод взаємопов'язані. Слід зауважити, що екскурсії в музеї можуть проводитися не тільки педагогами, але й діти можуть стати екскурсоводами. Так, наприклад, діти старшого дошкільного віку можуть проводити самостійні екскурсії для дітей молодшого дошкільного віку, батьків й гостей ЗДО. При цьому педагоги мають приділяти серйозну увагу підготовці юних екскурсоводів [3]. Поряд із постійними формами роботи з дітьми, що проводяться в музеї, а саме бесіди, заняття-екскурсії, конкурси, свята, виставки та фестивалі, гуртки дитячої творчості, самостійна робота дітей старшого дошкільного віку з музейними матеріалами фонду), здійснюється робота у формі тематичних розваг з використанням предметів-оригіналів, відповідно до теми, спеціально організованих виставок та інсталяцій.

На жаль, в умовах закладів дошкільної освіти фактично неможливо створити експозиції, що відповідають вимогам музеїв, проте в дошкільних закладах організовуються експозиції, що мають назву «міні-музеї». Частина слова «міні» вказує не тільки на вік відвідувачів, але й на розміри самого музею та конкретно визначену тематику.

При організації та створенні міні-музеїв природничої тематики, як інноваційної технології ознайомлення дітей з природою, слід дотримуватися таких принципів: доступності (відповідність віку), динамічності (експонати мають бути постійні і тимчасові, наприклад відповідно до пори року), змістовності (матеріал має бути цікавим для дітей, викликаючи

допитливість), наочності (експонати можна брати до рук), послідовності у ознайомленні з музейними колекціями (у відповідності з програмними завданнями у кожній віковій групі), гуманізму (експонати мають викликати дбайливе ставлення до об'єктів природи та речей пов'язаних із ними), естетичності (добір експонатів за формою, кольором та правильному розміщенні), рухливості структури занять-екскурсій (має бути чіткий сценарій, але залишати можливість фантазії та імпровізації). Також дітей дошкільного віку слід заохочувати до дитячих фантазій і питань при розгляданні експонатів міні-музею та відображати отримані знання та враження і у власній продуктивній діяльності (малюванні, ліпленні, складання історій тощо) [4].

Орієнтовна тематика міні-музеїв природи в закладах дошкільної освіти представлена у таблиці №1.

Таблиця №1

Тематика природничих міні-музеїв

Молодший дошкільний вік	Середній дошкільний вік	Старший дошкільний вік
«Собака – друг людини»	«Чарівний камінчик»	«Бджілка-чарівниця»
«Квітка-чарівниця»	«Кора дерева»	«Чарівне зернятко»
«Чарівне яєчко»	«Таємниці води»	«Наші пернаті друзі»
«Котик-муркотик»	«Сонечко»	«Світ метеликів»
		«Дивовижна мушля»

Як бачимо, тематика може бути різноманітна, і залежності від матеріалу, який можна зібрати залучаючи при цьому дітей та їх родини.

Наголосимо, що експонати в міні-музеях можуть бути як постійними, так і тимчасовими. Екологічні міні-музеї присвячуються якомусь одному природничому об'єкту. Він може розташовуватися як в куточку живої природи у груповій кімнаті так і окремо. Типовими складовими міні-музею можуть бути: цікавинки (інформація про експонати); особливості його використання; поведінка людини по відношенню до нього; галерея; ігротека тощо.

Міні-музеї можна назвати наочною енциклопедією одного об'єкта або явища природи, які відображеною в фотографіях, речах, звуках, малюнках тощо; це джерело екологічних знань про живу й неживу природу, яких діти набувають під час безпосередньої взаємодії з природними об'єктами. Слід зазначити, що міні-музеї природи в закладах дошкільної освіти не лише розвивають світогляд та пізнавальні процеси дітей різного віку, але й сприяють кращому розумінню природних об'єктів та явищ природи, формують у них відповідне ставлення до оточуючого середовища. Заняття в міні-музеях допомагають дошкільникам відновлювати позитивний психологічний стан.

Отже, використання засобів музейної педагогіки, а саме створення міні-музеїв природи, дає змогу: розвивати психічні процеси у дошкільників; формувати у них вміння та бажання спілкуватися; пробуджувати їх творчу активність; задовольняти природну дитячу допитливість; збагачувати духовну культуру та розвивати естетичний смак.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г.В. Місце музейної педагогіки в освітньому процесі сучасного дошкільного навчального закладу. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2015. Вип. 18. С. 396-400.
2. Канюк І. Міні-музеї у дитячому садку. *Палітра педагога*. 2009. № 5. С.6.
3. Малюшова Н. Здравствуй, музей. *Дошкольное воспитание*. 2009. №11. С. 37–38.
4. Рижова Н., Логінова Л., Данюкова А. Міні-музей в дитячому саду. М : Лінка-Прес, 2008. 256 с.
5. Семенюк Р. Впроваджуємо музейну педагогіку. Значення міні-музеїв у дошкільному навчальному закладі URL : <http://leleka.rv.ua/znachennya-mini-muzeviv-u-doshkil-nomu-navchal-nomu-zakladi.html>